

Dawid Duda

e-mail: 193440@student.ue.wroc.pl

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Ekonomia na krawędzi kontrastów: Norwegia i Nigeria jako dwie ścieżki wykorzystania bogactw naturalnych

[DOI: 10.15611/2025.60.3.01](https://doi.org/10.15611/2025.60.3.01)

JEL Classification: Q32, Q43, O13, O57, H54

© 2025 Dawid Duda

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Duda, D. (2025). Ekonomia na krawędzi kontrastów: Norwegia i Nigeria jako dwie ścieżki wykorzystania bogactw naturalnych. W: M. Stawicka (red.), *Ekonomia* (s. 11-22). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: Celem niniejszej pracy jest zbadanie wpływu wykorzystania zasobów, w szczególności ropy naftowej, na rozwój społeczno-gospodarczy państw, przy uwzględnieniu roli instytucji publicznych oraz mechanizmów zarządzania dochodami. Obiektami badań są Norwegia i Nigeria – kraje, które mimo podobnego potencjału surowcowego przyjęły odmienne strategie gospodarowania zasobami. Praca opiera się na metodzie analizy porównawczej, z wykorzystaniem danych statystycznych, raportów międzynarodowych instytucji oraz literatury naukowej z zakresu ekonomii rozwoju i ekonomii instytucjonalnej. W analizie uwzględniono także perspektywę historyczną oraz ocenę polityk publicznych wdrażanych od lat 60. XX wieku do 2024 roku. Wyniki badań wskazują, że Norwegia, dzięki silnym instytucjom, przejrzystości życia publicznego i odpowiedzialnej polityce fiskalnej, skutecznie przekształciła przychody z ropy w trwały kapitał społeczny i gospodarczy. Z kolei Nigeria, mimo znacznych dochodów, doświadczyła tzw. klątwy surowcowej, co przejawia się stagnacją rozwojową, pogłębiającymi się nierównościami społecznymi oraz degradacją środowiska. Wnioski podkreślają, że sukces gospodarczy państw zasobnych w surowce zależy nie od samych zasobów, lecz od jakości instytucji, polityki redystrybucyjnej oraz stopnia dywersyfikacji gospodarki.

Słowa kluczowe: Norwegia, Nigeria, klątwa surowcowa, zasoby naturalne, zarządzanie zasobami

1. Wstęp

Niniejsza praca odpowiada na pytanie: dlaczego jedne państwa efektywnie wykorzystują zasoby naturalne, podczas gdy inne popadają w stagnację? Autor przyjmuje hipotezę, że kluczowym czynnikiem różnicującym jest jakość instytucji publicznych oraz sposób zarządzania dochodami z surowców. Pytanie to z pewnością stawia

sobie wiele gospodarek i podmiotów na arenie międzynarodowej. Bogactwa naturalne od niepamiętnych czasów stanowiły fundamenty rozwoju cywilizacyjnego, umożliwiając przełomy technologiczne, ekspansję terytorialną i wzrost gospodarczy. Surowce były często traktowane jako kluczowe zasoby strategiczne. Jednakże doświadczenia historyczne dowodzą, że posiadanie bogactw naturalnych nie jest warunkiem wystarczającym do osiągnięcia trwałego dobrobytu społeczno-gospodarczego (Acemoglu i Robinson, 2012).

W literaturze ekonomicznej często wskazuje się na zjawisko tzw. klątwy surowcowej (*resource curse*), zgodnie z którym wiele państw początkowo bogatych w zasoby naturalne wykazuje niższe tempo wzrostu gospodarczego, wyższy poziom korupcji oraz głębsze nierówności społeczne w porównaniu z krajami ubogimi w zasoby (Lewis, 2007). Norwegia i Nigeria stanowią dwa wyraziste przykłady tego, jak odmienne strategie zarządzania zasobami mogą prowadzić do diametralnie różnych rezultatów rozwojowych.

Niniejsza praca ma na celu rozpoznanie mechanizmów politycznych, instytucjonalnych i społeczno-gospodarczych, które doprowadziły do sukcesu Norwegii i niepowodzenia Nigerii w kontekście eksploatacji zasobów naturalnych, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów instytucjonalnych, gospodarczych i społecznych.

2. Norwegia jako przykład stymulacji gospodarki przy użyciu surowców naturalnych

Jeszcze w latach 50. XX wieku Norwegia była jednym z biedniejszych krajów Europy Zachodniej, o gospodarce silnie uzależnionej od rybołówstwa, leśnictwa i ograniczonego przemysłu wydobywczego. W 1950 roku dochód narodowy *per capita* Norwegii wynosił 4 969 USD, co plasowało kraj na 13. miejscu wśród państw europejskich (Norwegian Ministry of Finance, 2011). Było to nieco poniżej średniej dla Europy Zachodniej, ale wyżej niż w wielu innych krajach regionu.

Norwegia borykała się z wysokim poziomem emigracji zarobkowej, w latach 1825-1925 kraj opuściło około 800 tys. Norwegów, co stanowiło blisko 20% ówczesnej populacji (Norges Bank Investment Management, 2023). W 1955 roku znaczna część siły roboczej Norwegii była zatrudniona w sektorach tradycyjnych, takich jak rolnictwo, rybołówstwo i leśnictwo. Dokładne dane procentowe z tego okresu są trudne do ustalenia, ale wiadomo, że od tego czasu udział tych sektorów w zatrudnieniu systematycznie malał (Norwegian Ministry of Finance, 2011). Modernizacja następowała powoli, a głównymi towarami eksportowymi były ryby, drewno oraz metale, przede wszystkim aluminium.

Ważnym czynnikiem kształtującym przyszłą politykę zarządzania zasobami była silna tradycja egalitaryzmu społecznego oraz zaufania publicznego do instytucji państwowych. To właśnie te elementy odegrały kluczową rolę w odpowiedzialnym zarządzaniu zasobami ropy naftowej. Po odkryciu złóż ropy naftowej na Mo-

rze Północnym w 1969 roku wspomniane mechanizmy społeczne i instytucjonalne znalazły bezpośrednie odzwierciedlenie w decyzjach politycznych. Silne instytucje państwowe, zakorzenione w tradycji konsensualnego podejmowania decyzji oraz w szerokim zaufaniu społecznym, umożliwiły stworzenie stabilnych ram prawnych dla sektora naftowego.

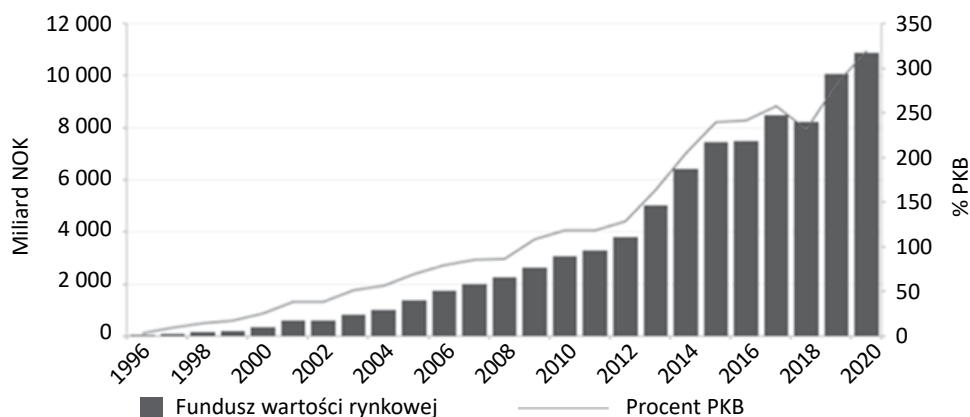
Rząd norweski podjął decyzję o zachowaniu kontroli nad zasobami poprzez utworzenie państwowej spółki Statoil (obecnie Equinor) oraz wprowadzenie zasady, że zasoby naturalne są własnością narodu. Egalitaryzm społeczny przełożył się na dążenie do sprawiedliwej redystrybucji dochodów z ropy, czego wyrazem było utworzenie w 1990 roku *Government Pension Fund Global* – funduszu mającego zabezpieczać dobrobyt przyszłych pokoleń. Polityka ta była możliwa właśnie dzięki głęboko zakorzenionym wartościom społecznym oraz kulturze politycznej sprzyjającej długofalowemu myśleniu i odpowiedzialnemu zarządzaniu. Odkryte przez firmę Phillips Petroleum gigantyczne złoża Ekofisk na Morzu Północnym szybko okazały się jednymi z najbogatszych złóż ropy naftowej na świecie. W ciągu kilku lat Norwegia przekształciła się z gospodarki rolniczo-rybackiej w europejską potęgę energetyczną. Norwegia przyjęła model silnej kontroli państwowej nad zasobami naturalnymi, oparty na przejrzystych i stabilnych ramach prawnych. Państwo posiada 67% udziałów w Equinor, co zapewnia mu decydujący wpływ na strategię spółki. W 2024 roku efektywna stawka podatkowa dla Equinor wyniosła 71,5%, co odzwierciedla wysokie opodatkowanie sektora naftowego (Equinor ASA, 2025). Dodatkowo Norwegia wprowadziła już w 1991 roku podatek węglowy, który w 2024 roku wynosił 790 NOK za tonę CO₂. Model norweski charakteryzuje się również bezpośrednim udziałem państwa w projektach naftowych poprzez system SDFI (*State's Direct Financial Interest*), co pozwala na aktywne uczestnictwo w inwestycjach i podziale zysków.

Dla porównania, Arabia Saudyjska, będąca członkiem OPEC, stosuje model państwowego monopolu. Saudi Aramco, w 90,19% należące do państwa, jest największym producentem ropy na świecie, z dzienną produkcją wynoszącą 12,7 mln baryłek ekwiwalentu ropy naftowej w 2024 roku. Jednak sektor naftowy w Arabii Saudyjskiej charakteryzuje się niskim poziomem przejrzystości, co potwierdza wynik 36/100 punktów w Indeksie Zarządzania Zasobami (RGI) (Natural Resource Governance Institute, 2021). Z kolei Stany Zjednoczone reprezentują model liberalny, gdzie większość zasobów ropy i gazu jest własnością prywatną. Państwo czerpie dochody głównie z opłat licencyjnych i podatków od wydobywania na terenach federalnych, które w roku fiskalnym 2023 wyniosły 8,497 mld USD (Congressional Research Service, 2025).

2.1. Zarządzanie zasobami: Fundusz Norweski GPFG

W 1990 roku Norwegia utworzyła *Government Pension Fund Global* (GPFG), znany jako Fundusz Norweski. Główne założenia funduszu to inwestowanie wyłącznie

poza granicami Norwegii, maksymalna transparentność inwestycji oraz ścisłe reguły fiskalne ograniczające wydatki z funduszu (tzw. zasada 3%: roczne wydatki nie mogą przekraczać 3% wartości funduszu). W 2025 roku wartość GPFG wynosiła 1,738 bln USD, co czyni go największym funduszem państwowym na świecie (Norges Bank Investment Management, 2023).

Rys. 1. Wartość Funduszu Naftowego w miliardach koron (ceny do 2020 r.)

Źródło: ([Government.no](https://government.no), 2025).

Od czerwca 2011 roku norweski *Government Pension Fund Global* był uznawany za największy fundusz majątkowy na świecie. W odróżnieniu od klasycznych funduszy emerytalnych źródłem jego finansowania nie są składki społeczne, lecz zyski generowane z eksploatacji ropy naftowej. We wrześniu 2017 roku fundusz po raz pierwszy w swojej historii przekroczył wartość 1 bln USD, co stanowiło trzynastokrotne powiększenie jego wartości w stosunku do roku 2002. Przy populacji liczącej wówczas około 5,2 mln mieszkańców wartość przypadająca na jednego obywatela wynosiła aż 192 307 USD (The Economist, 2017).

Wcześniejsze prognozy norweskiego Ministerstwa Finansów, z kwietnia 2011 roku, przewidywały osiągnięcie progu 1 bln USD do końca 2019 roku. W scenariuszach rozwoju funduszu na rok 2030 wskazywano, że jego wartość może się kształtować od 455 mld USD w wariantcie pesymistycznym do nawet 3,3 bln USD w najbardziej optymistycznych założeniach (Norwegian Ministry of Finance, 2011).

Na rynku europejskim GPFG odgrywa znaczącą rolę – posiadając 2,33% wszystkich akcji, jest największym udziałowcem w Europie (Norges Bank Investment Management, 2019). Jeśli chodzi o politykę inwestycyjną, od 1998 roku fundusz uzyskał możliwość alokowania do 40% swojego portfela w międzynarodowe akcje. W czerwcu 2009 roku zwiększono ten limit do 60%, a w 2014 roku prezes norweskiego banku centralnego zasugerował dalsze podniesienie udziału akcji do 70%. W 2010 roku rząd norweski wprowadził także politykę inwestowania do 5% akty-

wów w nieruchomości, zgodnie z rekomendacjami przedstawionymi w raporcie przygotowanym przez Swiss Partners Group dla Ministerstwa Finansów (Swiss Partners Group, 2010).

Fundusz coraz bardziej angażuje się także w aktywne zarządzanie swoimi inwestycjami korporacyjnymi. W drugim kwartale 2013 roku brał udział w 6078 walnych zgromadzeniach akcjonariuszy i głosował w sprawie 239 rezolucji dotyczących kwestii środowiskowych i społecznych (Norges Bank Investment Management, 2023). GPFG zyskuje reputację istotnego gracza w kształtowaniu standardów ładu korporacyjnego, zarówno w Europie, jak i potencjalnie w Chinach (The Wall Street Journal, 2015). Jednym z jego celów jest również promowanie ograniczenia wynagrodzeń członków najwyższej kadry zarządzającej, co w znacznym stopniu idzie w parze z elementami lustracyjnymi i legislacyjnymi struktur organizacji (The Guardian, 2017).

2.2. Dywersyfikacja gospodarki Norwegii

Pomimo znaczących dochodów generowanych przez sektor naftowy Norwegia od wielu lat prowadzi konsekwentną politykę dywersyfikacji gospodarczej, inwestując w rozwój alternatywnych branż, co pozwoliło uniknąć zjawiska tzw. choroby holenderskiej. Kluczową rolę w tej strategii odgrywa sektor energetyki odnawialnej. Norwegia jest jednym z globalnych liderów w tym obszarze – aż 96,7% krajowej produkcji energii elektrycznej pochodzi z hydroelektrowni, co czyni ją najbardziej „zieloną” gospodarką energetyczną w Europie. W 2024 roku kraj ten wyeksportował około 19,9 TWh energii elektrycznej do państw sąsiednich, co stanowiło znaczący wkład w europejski rynek odnawialnych źródeł energii (International Energy Agency, 2023). Równolegle sektor ten odgrywa istotną rolę na rynku pracy – według danych Międzynarodowej Agencji Energii Odnawialnej (IRENA) w 2024 roku zatrudnienie w norweskiej branży energii odnawialnej sięgnęło około 86 400 osób (International Renewable Energy Agency & International Labour Organization, 2024).

Norwegia nie tylko skutecznie uniezależniła się od przemysłu surowcowego jako głównego filaru gospodarki, ale także stworzyła nowoczesny, odporny na szoki zewnętrzne model rozwoju, oparty na zrównoważonym inwestowaniu w innowacyjne sektory i infrastrukturę przyszłości.

Norwegia jest często wskazywana jako wzór efektywnego zarządzania dochodami z ropy naftowej. Dzięki transparentnemu systemowi fiskalnemu, stabilnym instytucjom i odpowiedzialnej polityce budżetowej kraj ten zdołał przekształcić dochody z sektora naftowego w długoterminowe korzyści dla społeczeństwa (The Economist, 2015).

W przeciwieństwie do Norwegii, Nigeria boryka się z licznymi wyzwaniami związanymi z zarządzaniem dochodami z sektora naftowego. Pomimo utworzenia w 2011 roku Nigeria Sovereign Investment Authority (NSIA), którego celem jest inwestowanie nadwyżek budżetowych z ropy, fundusz ten posiada aktywa o wartości zaledwie 2,4 mld USD na koniec 2024 roku (Nigerian Sovereign Investment Autho-

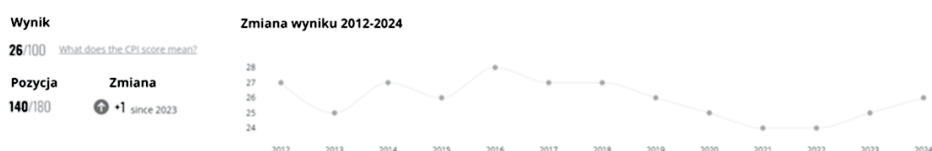
rity, 2025). Zarządzanie sektorem naftowym w Nigerii jest utrudnione przez korupcję, brak przejrzystości oraz niewystarczające mechanizmy kontroli. W 2021 roku Nigeria uzyskała wynik 53 punktów w Indeksie Zarządzania Zasobami (*Resource Governance Index*), co plasuje ją w kategorii „słabej” wydajności (Natural Resource Governance Institute, 2021).

3. Gospodarka Nigerii jako przykład wadliwej polityki zarządzania surowcami

Rozwój gospodarczy Nigerii nie może być analizowany w oderwaniu od jej kolonialnej przeszłości. Przed uzyskaniem niepodległości w 1960 roku gospodarka kraju była zorganizowana według logiki kolonialnej zależności, służącej przede wszystkim interesom brytyjskiego imperium. W latach 50. XX wieku, jeszcze przed uzyskaniem suwerenności, odkrycie ropy naftowej przez Shell-BP w Oloibiri zapoczątkowało nową fazę gospodarczego uzależnienia – tym razem od zasobów surowcowych. W ciągu dwóch dekad udział ropy w eksporcie wzrósł z 5% w 1960 roku do 97% w 1980 roku, a sektor naftowy stał się dominującym filarem finansów publicznych i polityki gospodarczej. Boom naftowy lat 70., napędzany wzrostem cen surowca na rynkach międzynarodowych, zaowocował znaczącym wzrostem PKB – średnio 6-7% rocznie między 1970 a 1977 rokiem. Istotnym aspektem strukturalnym była i pozostaje dominacja międzynarodowych korporacji w sektorze naftowym.

Choć formalnie sektor ten reprezentowany jest przez państwową Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC), to w praktyce większość wydobywania prowadzona jest przez koncerny zagraniczne: Shell, Chevron, ExxonMobil, TotalEnergies i Eni. Firmy te operują w systemie tzw. *joint ventures* z rządem Nigerii, jednak rzeczywista kontrola nad wydobywaniem i technologią pozostaje po stronie korporacji. Shell, będący obecny w Nigerii od 1937 roku, odpowiada za blisko 30% całkowitej produkcji ropy w kraju. Pomimo olbrzymich dochodów z ropy Nigeria nie zdołała zapewnić trwałego wzrostu gospodarczego ani zredukować ubóstwa. Wskaźnik ubóstwa pozostaje wysoki – ponad 40% populacji żyje poniżej granicy 2,15 USD dziennie (National Bureau of Statistics, 2020). Zamiast poprawy jakości życia, kraj doświadczył pogłębienia nierówności społecznych, niestabilności politycznej oraz dramatycznej degradacji środowiska, szczególnie w Deltie Nigru, gdzie od 1958 roku wyciekło ponad 13 mln baryłek ropy (Okonkwo, 2023). Brak działań naprawczych i kontrolnych powoduje trwałe szkody w ekosystemie i zdrowiu publicznym. Zależność od jednego surowca doprowadziła także do spadku znaczenia innych sektorów. Udział rolnictwa w PKB zmniejszył się z 60 do około 20% w 2020 roku, bez odpowiedniego rozwoju przemysłu czy usług (Lewis, 2007). Każdy spadek cen ropy – jak ten z lat 2014-2015 – skutkuje recesją, bezrobociem i trudnościami w finansowaniu podstawowych usług publicznych. Inflacja w 2024 roku osiągnęła poziom 33%, a kraj boryka się z chronicznym niedofinansowaniem służby zdrowia i edukacji (Reuters, 2025).

Mimo utworzenia w 2011 roku Nigeria Sovereign Investment Authority, który miał pełnić funkcję funduszu stabilizacyjnego i inwestycyjnego, jego skuteczność jest ograniczona – wartość aktywów w 2024 roku wyniosła zaledwie 2,4 mld USD. Dla porównania, Norwegia posiadająca podobne zasoby zgromadziła w swoim funduszu GPFG aktywa o wartości ponad 19 bln NOK (Norges Bank Investment Management, 2023). Nigeria nie zbudowała instytucjonalnych mechanizmów, które umożliwiłyby trwałą redystrybucję bogactwa, ochronę środowiska czy inwestycje w kapitał ludzki. Zamiast tego dziedzictwo kolonializmu, uzależnienie od międzynarodowych koncernów i brak reform instytucjonalnych pogłębiły uzależnienie od jednego sektora i przyczyniły się do utrzymującej się stagnacji rozwojowej.

Rys. 2. Indeks Percepcji Korupcji według Transparency International za lata 2012-2024

Źródło: (Transparency International, 2024).

3.1. Instytucjonalne uwarunkowania gospodarki Nigerii

Struktura instytucjonalna Nigerii stanowi jedno z kluczowych ograniczeń dla efektywnego wykorzystania zasobów naturalnych. Mimo formalnego istnienia instytucji nadzorujących sektor wydobywczy, takich jak Nigerian Extractive Industries Transparency Initiative (NEITI), w praktyce kraj zmaga się z chroniczną nieefektywnością administracji, brakiem niezależności sądownictwa oraz upolitycznieniem decyzji gospodarczych. Raport Banku Światowego (2024) klasyfikuje Nigerię na jednym z ostatnich miejsc w zakresie „kontroli korupcji” i „skuteczności rządów” wśród państw o podobnym poziomie rozwoju. Instytucje państwowe są często wykorzystywane jako narzędzie do realizacji interesów partykularnych – nepotyzm, klientelizm oraz systemowa korupcja prowadzą do nieefektywnej alokacji środków publicznych i niskiej jakości usług społecznych. Ponadto słaba koordynacja pomiędzy władzami federalnymi a stanowymi skutkuje nieprzejrzystością kompetencyjną i trudnościami we wdrażaniu ogólnokrajowych reform fiskalnych (Lewis, 2007; Natural Resource Governance Institute, 2021).

4. Porównanie instytucji: Norwegia vs Nigeria

W celu zobrazowania różnic w zakresie zarządzania zasobami naturalnymi, instytucjonalnych fundamentów i efektów społeczno-gospodarczych pomiędzy Norwegią

a Nigerią przygotowano porównawczą tabelę obejmującą kluczowe wskaźniki makroekonomiczne, dane o strukturze wydatków publicznych, jakości instytucji oraz efektywność alokacji dochodów z ropy naftowej (tab. 1). Zestawienie to ma na celu ukazanie, jak odmienne podejście do zarządzania tym samym typem zasobu – ropą naftową – może prowadzić do diametralnie różnych rezultatów rozwojowych.

Tabela 1. Porównanie instytucji – Norwegia i Nigeria

Czynnik	Norwegia	Nigeria
Własność zasobów	państwo (dominacja publiczna)	mieszana (dominacja koncernów zagranicznych)
Opodatkowanie	78% efektywna stawka podatkowa	niska efektywność ściągalności podatków
Zarządzanie dochodami	Fundusz GPF, ścisła reguła wydatkowa	brak funduszu stabilizacyjnego do 2011 roku
Transparentność	wysoka, pełne raportowanie i audyty	niska, częste nadużycia i brak jawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EITI (Extractive Industries Transparency Initiative, 2025).

W analizie instytucjonalnej kluczowe znaczenie mają także różnice ustrojowe pomiędzy analizowanymi państwami. Norwegia funkcjonuje jako stabilna demokracja parlamentarna z ugruntowanym systemem trójpodziału władzy, wysokim poziomem kontroli społecznej oraz silnym społeczeństwem obywatelskim. To sprzyja przejrzystości, stabilności instytucjonalnej i długofalowemu planowaniu. W przeciwieństwie do tego Nigeria doświadcza chronicznej niestabilności politycznej, licznych napięć etnicznych i religijnych oraz przemocy zbrojnej. Konflikty wewnętrzne, takie jak działalność Boko Haram czy MEND, wpływają negatywnie na funkcjonowanie państwa i klimat inwestycyjny. Dodatkowo okresy wojskowych rządów w XX wieku pozostawiły głęboki ślad w strukturze władzy, wzmacniając nieformalne mechanizmy rządzenia i osłabiając instytucjonalne ramy demokratyczne (Okonkwo, 2023; Transparency International, 2024). W przypadku Norwegii konsekwentna budowa silnych, niezależnych i przejrzystych struktur państwowych umożliwiła wdrożenie polityki makroekonomicznej zorientowanej na stabilność, długoterminowe inwestycje oraz ochronę interesu publicznego. Zastosowanie reguły fiskalnej, utworzenie funduszu stabilizacyjnego oraz transparentność procesu podejmowania decyzji gospodarczych przełożyły się na wysoki poziom zaufania społecznego, wzrost kapitału ludzkiego oraz dywersyfikację gospodarki (Equinor ASA, 2025). W przeciwieństwie do tego Nigeria – mimo posiadania porównywalnych rezerw surowcowych – nie zdołała wytworzyć stabilnych ram instytucjonalnych pozwalających na efektywne wykorzystanie bogactw naturalnych. Niski poziom nakładów na edukację i zdrowie, systemowy problem korupcji, uzależnienie fiskalne od eksportu ropy oraz chroniczna niestabilność polityczna przyczyniły się do utrwalenia modelu

gospodarki rentierskiej. Tabela 1 obrazuje, iż sukces w zarządzaniu zasobami naturalnymi nie wynika z ich dostępności, lecz z umiejętności ich transformacji w trwały kapitał społeczno-ekonomiczny.

Tabela 2. Porównanie instytucji i skutków wydobycia ropy – Norwegia vs Nigeria

Kategoria	Norwegia	Nigeria
Inwestycje w edukację	6,6% PKB (jedna z najwyższych w OECD)	1,9% PKB (2023)
Inwestycje w ochronę zdrowia	10% PKB	3,7 lekarzy na 10 000 mieszkańców
Infrastruktura	zaawansowana infrastruktura cyfrowa i transportowa	zniszczona infrastruktura transportowa
Zatrudnienie w sektorze ropy	220 000 miejsc pracy w sektorze offshore	Brak rekompensaty zatrudnieniowej po spadku rolnictwa
PKB <i>per capita</i> (2024)	81 000 USD	brak danych, wysoka zależność od surowców
Jakość życia i środowisko	wysoka jakość życia i dbałość o środowisko	niska jakość życia i degradacja środowiska
Struktura gospodarki	zdywersyfikowana	niezrównoważona, zależna od ropy
Stabilność waluty i inflacja	stabilna waluta, niska inflacja	inflacja 33% (2024)
Nierówności społeczne	niewielkie nierówności	duże nierówności regionalne i społeczne
Instytucje publiczne	silne i stabilne instytucje	słabe i skorumpowane instytucje
Transparentność	wysoka	niska
Dywersyfikacja gospodarki	świadoma polityka inwestycji w różne sektory	brak dywersyfikacji
Polityka fiskalna	reguła 3%, ograniczanie wydatków	brak reguł fiskalnych, wysokie wydatki bieżące
Wskaźnik percepcji korupcji (CPI), 2024	84/100 (bardzo niski poziom korupcji)	24/100 (bardzo wysoki poziom korupcji)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OECD, WHO, IMF, (Transparency International, 2024).

W celu lepszego zilustrowania różnic pomiędzy Norwegią a Nigerią w zakresie gospodarowania dochodami z sektora naftowego oraz ich wpływu na społeczeństwo, instytucje i jakość życia przygotowano syntetyczne zestawienie porównawcze. Tabela 2 prezentuje kluczowe wskaźniki oraz jakościowe oceny dotyczące inwestycji publicznych, warunków społeczno-gospodarczych, jakości instytucji i polityki fiskalnej. Przedstawione dane ukazują, że o sukcesie w zarządzaniu zasobami naturalnymi nie decyduje samo ich posiadanie, lecz sposób, w jaki państwo nimi dysponuje – poprzez instytucje, politykę i decyzje inwestycyjne. Dane zawarte w tabeli potwierdzają, że Norwegia, dzięki silnym instytucjom, przejrzystości procesów decyzyjnych oraz odpowiedzialnej polityce budżetowej, zdołała przekształcić dochody z ropy w trwały kapitał rozwojowy. Skutkowało to wysokimi inwestycjami

w edukację, zdrowie oraz infrastrukturę, co przełożyło się na wysoką jakość życia i stabilność gospodarczą. W Nigerii przeciwnie, wpływy z ropy naftowej nie zostały skutecznie zagospodarowane. Niedoinwestowanie usług publicznych, korupcja, niestabilność polityczna oraz brak dywersyfikacji przyczyniły się do utrwalenia modelu gospodarki zależnej od jednego surowca. Porównanie unaocznia, że efektywne zarządzanie zasobami naturalnymi wymaga przede wszystkim stabilnych i przejrzystych instytucji oraz długoterminowego planowania rozwojowego (Natural Resource Governance Institute, 2021; Transparency International, 2024).

5. Zakończenie

Norwegia i Nigeria stanowią dwa odmienne bieguny w spektrum „klątwy surowcowej”. Sukces Norwegii pokazuje, że bogactwo naturalne może się stać błogosławieństwem, jeśli towarzyszy mu mądre i dalekowzroczne zarządzanie – oparte na silnych instytucjach, transparentności oraz inwestycjach w przyszłość. Strategia rozwoju Norwegii opierała się na zasadach zaufania społecznego i odpowiedzialności międzypokoleniowej poprzez odkładanie znacznej części zysków z ropy dla przyszłych generacji i dbanie o to, by bieżące wydatki nie podważały trwałości funduszu (Norwegian Ministry of Finance, 2025). Z kolei przypadek Nigerii ostrzega, że bez dobrych rządów nawet ogromne dochody z ropy mogą zostać nieskutecznie wykorzystane i nie prowadzić do zrównoważonego rozwoju. Brak dywersyfikacji gospodarki, słabe instytucje fiskalne i korupcja sprawiły, że Nigeria do dziś zmaga się z ubóstwem, nierównościami i niestabilnością mimo ponad pół wieku eksploatacji ropy.

Z analizy obu przypadków wynika, że o powodzeniu gospodarczym państw zasobnych w surowce decyduje przede wszystkim jakość instytucji oraz zdolność do odpowiedzialnego zarządzania dochodami. Inwestycje w kapitał ludzki, dywersyfikacja gospodarki oraz przejrzyste mechanizmy alokacji bogactwa naturalnego okazują się ważniejsze niż sam fakt posiadania złóż. Norwegia dzięki temu osiągnęła wysoki poziom rozwoju i jakości życia obywateli, podczas gdy Nigeria wciąż szuka drogi do uwolnienia się od paradoksu bogactwa zasobów. Przypadki te potwierdzają, że „błogosławieństwo” lub „klątwa” surowcowa nie są z góry przesądzone – zależą od decyzji politycznych, instytucji i przyjętego modelu rządzenia.

W kontekście dalszych badań warto pogłębić analizę porównawczą o inne państwa o zróżnicowanym modelu zarządzania surowcami (jak np. Kazachstan, Algieria, Angola), a także uwzględnić wpływ uwarunkowań historycznych, w tym kolonializmu i struktur własnościowych w sektorze surowcowym. Dodatkowo przyszłe badania powinny uwzględnić nowe wyzwania związane z transformacją energetyczną oraz koniecznością adaptacji modeli gospodarczych państw roponośnych do globalnych celów klimatycznych.

Literatura

- Acemoglu, D. i Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z https://www.researchgate.net/publication/254939196_Why_Nations_Fail_The_Origins_of_Power_Prosp erity_and_Poverty_review
- Congressional Research Service. (2025). *Revenues and Disbursements from Oil and Natural Gas Leases on Onshore Federal Lands* (CRS Report No. R46537, by L. Ryan). [EverCRSReport.com](https://www.evercrsreport.com/reports/R46537.html). Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.evercrsreport.com/reports/R46537.html>
- Equinor ASA. (2025). *Equinor Annual Report 2024: Financial Statements and Review*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.equinor.com/investors/annual-reports>
- Extractive Industries Transparency Initiative. (2025). Pobrano z https://en.wikipedia.org/wiki/Extractive_Industries_Transparency_Initiative
- Government.no. (2025). *Market Value. Government Pension Fund*. Pobrano z <https://www.regjeringen.no/en/topics/the-economy/the-government-pension-fund/market-value-of-the-government-pension-f/id699635/>
- International Energy Agency. (2023). *Norway: Electricity Exports and Imports*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.iea.org/countries/norway>
- International Renewable Energy Agency & International Labour Organization. (2024). *Renewable Energy and Jobs – Annual Review 2024*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.irena.org/Publications/2024/Oct/Renewable-energy-and-jobs-Annual-review-2024>
- Lewis, P. M. (2007). *Growing Apart: Oil, Politics, and Economic Change in Indonesia and Nigeria*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://press.umich.edu/Books/G/Growing-Apart2>
- Myhre, J. E. (2021, 8 września). *Emigration from Norway, 1830-1920*. [Nordics.info](https://nordics.info/show/artikel/emigration-from-norway-1830-1920). Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://nordics.info/show/artikel/emigration-from-norway-1830-1920>
- National Bureau of Statistics (Nigeria). (2020, 4 maja). *Poverty and Inequality in Nigeria 2019: Executive Summary*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.nigerianstat.gov.ng/elibrary/read/1092>
- Natural Resource Governance Institute. (2021). *2021 Resource Governance Index – Country Results (Norway, Nigeria, Saudi Arabia)*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://resourcegovernanceindex.org/country-profiles/NGA/oil-gas>
- Nigerian Sovereign Investment Authority. (2025, 31 marca). *NSIA Announces Audited Financial Results for 2024 Financial Year*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://nsia.com.ng/nsia-announces-audited-financial-results-for-2024-financial-year/>
- Norges Bank Investment Management. (2019). *Annual Report 2019*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.nbim.no/en/publications/reports/2019/annual-report-2019/>
- Norges Bank Investment Management. (2023). *Market Value of the Fund*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.nbim.no/en/the-fund/market-value/>
- Norwegian Ministry of Finance. (2011). *Meld. St. 29 (2010–2011): Long-Term Perspectives for the Norwegian Economy*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/meld.-st.-29-2010-2011/id640718/>
- Norwegian Ministry of Finance. (2025). *The Government Pension Fund 2025 – White Paper (Executive Summary)*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/meldingen-om-statens-pensjonsfond-2025/id3097032/>
- Norwegian Ministry of Petroleum and Energy & Norwegian Petroleum Directorate. (2025). *The Government's Revenues – Carbon Tax*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.norskpetroleum.no/en/framework/governments-revenues/>
- Okonkwo, O. (2023, 29 września). *The Making of Modern Nigeria*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://rpublic.com/october-november-2023/the-making-of-nigeria/>
- Reuters. (2020, 4 maja). *Forty Percent of Nigerians Live in Poverty – Stats Office*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.reuters.com/article/us-nigeria-poverty-idUSKBN22G1RJ>

- Reuters. (2025, 15 kwietnia). *Nigeria's Annual Inflation Picks up to 24.23% in March*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.reuters.com/world/africa/nigerias-annual-inflation-picks-up-2423-march-2025-04-15/>
- Swiss Partners Group. (2010). <https://www.swisspartners.com/en/services-en/real-estate/>
- Transparency International. (2024). *Corruption Perceptions Index 2023 – Nigeria*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/nga>
- The Economist. (2015, 26 września). *Norway's Sovereign Wealth Fund: A Model for the World*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.economist.com/finance-and-economics/2015/09/26/norways-sovereign-wealth-fund>
- The Economist. (2017, 23 września). *Norway's sovereign-wealth fund passes the \$1trn mark*. Pobrano 1 listopada 2025 z <https://www.economist.com/graphic-detail/2017/09/21/norways-sovereign-wealth-fund-passes-the-1trn-mark>
- The Wall Street Journal. (2011, 6 grudnia). *Norway Fund Takes On Some U.S. Firms*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052970204083204577078651349087974>
- World Bank. (2024). *Worldwide Governance Indicators – Country Data Report: Nigeria*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://databank.worldbank.org/source/worldwide-governance-indicators>

Economy on the Edge of Contrasts: Norway and Nigeria as Two Paths of Utilizing Natural Resources Introduction

Abstract: The aim of this study is to examine the impact of natural resources, particularly crude oil, on the socio-economic development of states, taking into account the role of public institutions and mechanisms for managing resource revenues. The research focuses on Norway and Nigeria – two countries that, despite possessing similar resource potential, have adopted divergent strategies for resource governance. The analysis is based on a comparative method, drawing upon statistical data, reports from international institutions, and scholarly literature in the fields of development economics and institutional economics. The study also incorporates a historical perspective and evaluates public policy frameworks implemented from the 1960s to 2024. The findings indicate that Norway, owing to strong institutions, transparency in public life, and prudent fiscal policy, has successfully transformed oil revenues into sustainable social and economic capital. In contrast, Nigeria – despite substantial resource income – has experienced the so-called “resource curse”, manifested in developmental stagnation, social inequality, and environmental degradation. The conclusions emphasize that the economic success of resource-rich countries depends not on the mere possession of natural wealth, but on the quality of institutions, redistributive policies, and the degree of economic diversification.

Keywords: Norway, Nigeria, resource curse, natural resources, resource governance